

II. ÁLLOMÁNYGYARAPÍTÁS, KIADVÁNYCSERE

Összesítve a 2005-ben regisztrált gyarapodást, költségvetési előirányzatból és egyéb támogatásból erre a célra 87 millió forintot költöttünk el. Ez mintegy 20 millió forinttal kevesebb az előző évinél. A vétel, csere, ajándék és köteles-példány révén állományba vett, hagyományos és nem hagyományos dokumentumok értéke összesen 127 246 eFt. (2004-ben az állományba vett dokumentumok értéke 216 550 eFt volt, beleértve a 100 eFt értékű térkép-adományt).

A **könyvvásárlásra** saját keretből közel 15 millió forint, az előző évi ODR-támogatásból 1 millió forint állt rendelkezésre. Ez kiegészült a Pro Bibliotheca Alapítványtól 560 eFt, a személyi jövedelemadó 1 %-aként befolyt 190 eFt támogatással. Ez összesen 16 750 millió forint. A beszerzés módját, eredetét és összetételét tekintve 2005-ben az arányok jelentősen módosultak: vétel 36,0 % (2004-ben 47,9 %), csere 44,6 % (2004-ben 28,5 %), ajándék 15,5 % (2004-ben 18,8 %), köteles-példány 3,8 % (2004-ben 4,8 %). A vétel aránya 12%-kal csökkent - több mint egy negyedéven át nem folyt gyarapítás - , így 2005-ben a csere lett a legfontosabb beszerzési forrás. Csökkent az ajándékok és a köteles-példányok száma, aránya is.

2005-ben az összes gyarapodás 67 %-a volt külföldi (2004-ben 56,8 %). Rendeléseinket továbbra is a Harrassowitz, a Casalini, és a Prospero cégekhez irányítottuk. A LibroTrade Rt-től, az osztrák Minervától, a német Saurtól és Edition Text + Kritiktől csak a folyamatos rendeléseket fogadtuk.

A **nemzetközi csere** továbbra is az állománygyarapítás jelentős forrása. Cserepartnereink számában csökkenés történt, jelenleg 71 ország 968 intézményével vagyunk kapcsolatban. Annak ellenére, hogy drasztikusan csökkent a cserére fordított összeg, ez a kiküldött anyag mennyiségén nem látszik. Ennek az az oka, hogy több 2004-ben kifizetett folyóirat csak 2005-ben került kiküldésre, így számuk az ideai statisztikát gyarapítja. Az év második felében pénzhiány miatt csere céljára az Akadémiai Kiadónál már nem rendeltünk folyóiratokat.

2005-ben cserepartnereinktől 1 561 könyvcímet kértünk, Nyugat-Európából és az Egyesült Államokból az összes kérés 455 volt. A címek többségét a British Library-től, a Deutsche Forschungsgemeinschafttól, a Bibliothèque nationale-tól, valamint amerikai egyetemi könyvtáraktól. Egyéb közép- és kelet-európai országokból összesen 1 106 (2004-ben 1 424) címet kértünk, legtöbbit (457) orosz partnereinktől. A rendszeresen járó sorozatok és a kérés nélkül érkező kötetek egészítették ki a csereanyagot.

Cserepartnereinktől a 2005-ben beérkezett 4 175 kötetből állományba vettünk összesen **3 448 kötetet 18 872 992 forint** értékben (2004-ben 1 995 kötetet 15 047 456 forint értékben). Ez a gyarapodás **44,6 %-a** (2004-ben 28,5 %). Tehát a beérkezett könyvek száma jelentősen növekedett!

Az **ajándék** mennyisége kevesebb volt, mint az előző évben: **1 194** kötet, a gyarapodás **15,5 %-a** (2004-ben 18,8 %). A legjelentősebb Abel Lajtha akadémikus magánkönyvtárának 444 kötetes adománya volt, elsősorban angol szépirodalmi anyag.

Még 2004 végén kaptuk meg Németh László könyvtárának egy részét, az idegen nyelvű anyagot (650 kötetet) az író lányától, Németh Magdától. Említésre méltó Korvin Gábor 717 műből álló adománya, melynek állományba vétele folyamatban van.

Érkezett ajándék több akadémiai intézettől (pl. MTA Politikai Tudományok Intézete), kulturális intézménytől, a Miniszterelnöki Hivataltól, az Oktatási Minisztériumtól, az OSZK-tól, magánszemélyektől. Néhány kiadó (Akadémiai, Napvilág), és egyesület (pl. az Örmény Kisebbség), minden megjelent kiadványát megküldi. Az akadémiai intézetek közül csak az MTA Politikai Tudományok Intézete, valamint az MTA tudományos titkársága küldte meg rendszeresen kiadványait.

A **köteles-példányok** aránya az 1998-as kötelesepéldány-rendelet életbelépése óta jelentősen csökkent: 2005-ben csak 296 kötet volt (2004-ben még 334). Ez a gyarapodásnak mindössze **3,8 %-a**.

A **folyóiratvásárlási** keret költségvetési forrásból **30 686 eFt** volt. 2005-ben fordult elő először, hogy 2006-ra vonatkozó külföldi folyóiratrendeléseink ellenértékének csak egy részét tudtuk kifizetni a Swets cégnek. A többi összeg átutalása 2006-ra húzódik át, ami nyilván szállítási problémákat okoz majd. Ebben a költségvetési helyzetben sem a cserekapcsolatok megszűnése miatt nem érkező kiadványok, sem 2005-ben induló, fontos, gyűjtőkörünkbe tartozó folyóiratok rendelése nem volt lehetséges. Jelenleg 535 cím érvényes rendelésünk van a Swets cégnél.

2005-ben összesen 3 416 kötet folyóirat került állományba, az állomány 59 új címmel (16 sorozat, 9 magyar és 34 külföldi folyóirat) bővült. A cserében beérkezett folyóiratok száma 2 321 kötet volt, értéke 46 426 190 forint. A folyóiratcsere ellentételezésére 2 716 kötet magyar folyóiratot küldtünk ki 14 353 556 forint értékben.

A beszerzés módját tekintve az arányok évek óta nem változtak. Első a csere 66,4 % (2004-ben 63,7 %), második a vétel 25,3 % (2004-ben 26,7 %), harmadik az ajándék 5,6 % (2004-ben 7,7 %), utolsó a köteles 2,7 % (2004-ben 1,9 %).

A magyar folyóiratok zömét a HELIR-nél és a KELLO-nál rendeljük, de az eredményesebb szerzeményezés érdekében több kisebb kiadóval is kapcsolatban vagyunk.

A cserében érkező folyóiratanyagra vonatkozó reklamálások száma az előző évhez képest 40 %-kal csökkent (2005: 494, 2004: 898), mivel az általunk kiküldött anyag volumene is jóval kisebb volt. A külföldi vételes folyóiratanyagra vonatkozó reklamálások száma kissé emelkedett (2005: 137, 2004: 113)

Az állományba vett folyóiratok szakmegoszlási képe továbbra sem mutat szignifikánsnak nevezhető eltérést az előző években kialakulthoz képest: 2005-ben 84-16 %-os a szakmegoszlási arány a humán- és társadalomtudományi, illetőleg a természet- és alkalmazott tudományi szakterületek között. Ez az arány a nyomtatott folyóiratokra vonatkozik, a Könyvtárban elérhető elektronikus adatbázisok (EISz program, egyéb konzorciumok) révén az olvasók hozzáférhetnek a legjelentősebb természettudományos folyóiratok teljesszövegű változatához is.

Duplum- és fölöspéldány kijárlás keretében az előző évinél több könyvre volt igény, összesen 815 kötetre (2004-ben 303). A legtöbbet az ELTE BTK Keleti Szláv Filológia tanszéke (328), a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (145), a Magyar Földrajzi Társaság (89), a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Múzeum könyvtára (54), az ELTE Román

tanszéke (45), a Budapesti Történeti Múzeum könyvtára (37) és az Egyetemi Könyvtár (32) igényelte.

2005-ben 1 magyar és 1 külföldi folyóiratokat tartalmazó duplumjegyzékünk került fel a KATALIST-ra. A magyar folyóiratokat tartalmazó duplumjegyzék 110 címet és 325 egységet tartalmazott. A külföldi folyóiratok duplumjegyzéke 240 címet és 680 egységet foglalt magába. Duplumaink iránt 11 intézmény részéről mutatkozott igény. A külföldi duplumok 49 %-a, a magyarok 69 %-a talált gazdára.

A **Kézirattár** a Doktori Tanácstól 98 kötet disszertációt kapott.

A **Régi Könyvek Gyűjteménye** 10 régi könyvvel gyarapodott, többek között három 16. századi antikvával (Herodotos és Aristoteles művek) Makai Endre ajándékként.

A **Keleti Gyűjtemény** 717 műből álló könyvadományt kapott Korvin Gábortól, a Dahráni Egyetem (Szaúd-Arábia) professzorától, aki a szállítás költségeit is magára vállalta. Az év során a tibeti kéziratgyűjtemény jelentős kéziratanyaggal bővült, tartalmuk többnyire a népi vallásossághoz köthető varázsszövegek, áldozati szövegek, asztrológiai munkák.

A **Mikrofilmtár** 103 egységgel gyarapodott, ez 7 245 felvételt jelent. 93 francia disszertáción kívül 7 magyar vonatkozású művet kaptunk (351 mikrofilmlapon) a kaliforniai Berkeley Egyetemtől, két disszertációt (8 mikrofilmlapon) Hamburgból, valamint *Bod Péter: A magyar nemzet Krisztus Urunk születésétől fogva a jelen időig való ekklesiái története* c. négykötetes művét (mikrofilmen) a kolozsvári Lucian Blaga Egyetemi Könyvtártól. A könyvtári rendezvényekről, kiállításokról digitális felvételek készültek, melyek egy része felkerült a honlapra.

Évi gyarapodás, állomány 2005. december 31-én (mű)

Dokumentum	Állomány 2004. dec. 31-én	2004. évi gyarapodás	2005.évi gyarapodás	Törlés	Állomány 2005. dec. 31-én
Könyv	1 129 643	7 000	7 716	44	1 137 315
Periodika	348 265	3 712	3 416	7	351 674
Kézirat	710 546	2 901	129	-	710 665
Mikrofilm	32 386	268	103	-	32 499
Hangzó	52	8	8	-	60
Videó	7	-	-	-	7
Elektronikus	396	81	69	-	465
Összesen	2 221 295	13 970	11 441	51	2 232 685

Gyarapodás szakok szerint (%)

Szakcsoport	Könyv		Periodika	
	2004	2005	2004	2005
kutatásszervezés	-	0,1	-	
általános művek, vallástörténet	7,2	6,6	13,3	18,6
1 filozófia, pszichológia	5,2	4,3	3,1	3,4
3 társadalomtudományok	10,4	8,2	11,8	9,3
5 természettudományok	5,4	3,9	15,7	14,2
6 alkalmazott tudományok	2,3	1,7	1,7	1,8
7 művészetek	4,5	3,7	2,5	2,5
80 nyelvtudomány	7,0	14,8	13,8	14,3
809 orientalisztika	15,3	11,4	14,6	9,8
82 irodalomtudomány, szépirodalom	23,8	24,6	10,8	13,0
9 földrajz, régészet, történettudomány	18,9	20,7	12,7	13,1
	100 %	100 %	100 %	100 %

Gyarapodás módja (könyvtári egység)

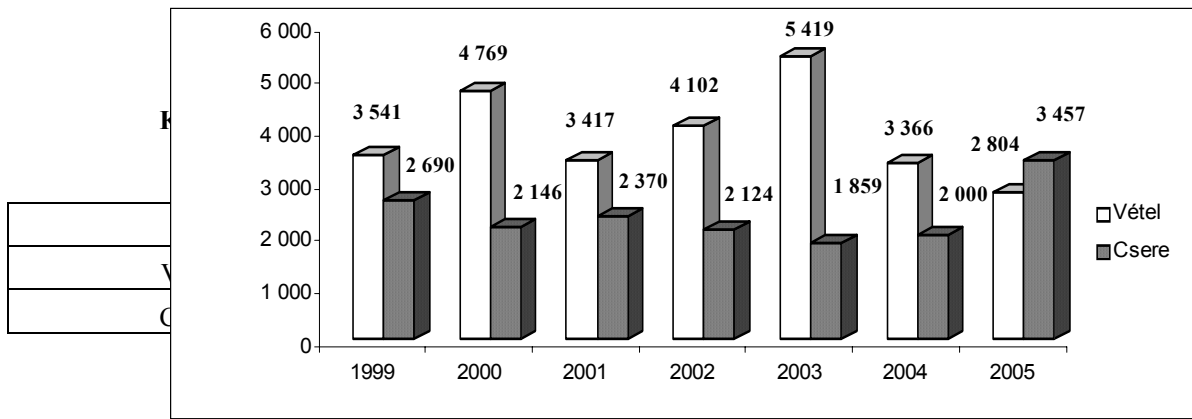
	Könyv		Periodika		Kézirat		Mikrofilm		Hangzó		Video		Elektronikus		Összesen	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Vétel	3 352	2 751	992	863	1 747	-	-	-	-	1	-	-	59	53	6 150	3 668
Csere	1 995	3 448	2 364	2 269	-	-	112	103	-	-	-	-	5	9	4 476	5 829
Kötelespld.	334	296	70	92	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	405	389
Ajándék	1 319	1 194	286	192	1 154	119	109	-	7	7	-	-	17	6	2 892	1 518
Saját előállítás	-	27	-	-	-	10	47	-	-	-	-	-	-	-	47	37
Összesen	7 000	7 716	3 712	3 416	2 901	129	268	103	8	8	-	-	81	69	13 970	11 441

Nemzetközi kiadványcsere forgalom (kötet, mikrofilmlap)

Kiadványfajta	Küldött		Érkezett	
	2004	2005	2004	2005
Könyv	778	844	2 234	4 175
Periodika	2 840	2 716	2 416	2 321
Mikrofilm	-	-	-	103

**Nemzetközi kiadványcsere
Cserekapcsolatok 2005-ben 71 állam 968 intézményével**

Argentína	4	Kuba	1
Ausztrália	9	Lengyelország	43
Ausztria	38	Lettország	2
Azerbajdzsán	1	Libanon	1
Belgium	31	Litvánia	2
Bosznia-Hercegovina	3	Luxemburg	2
Brazília	3	Macedónia	4
Bulgária	6	Málta	1
Chile	1	Mexikó	2
Ciprus	1	Moldova	1
Costa Rica	1	Mongólia	2
Cseh Köztársaság	16	Nagy-Britannia	36
Dánia	10	Németország	121
Dél-afrikai Közt.	1	Norvégia	6
Egyiptom	2	Olaszország	106
Észtország	5	Oroszország	18
Fehéroroszország	1	Peru	1
Finnország	23	Portugália	7
Franciaország	45	Románia	33
Görögország	12	Spanyolország	59
Hollandia	10	Svájc	16
Horvátország	24	Svédország	15
India	11	Szerbia és Montenegró	15
Irak	2	Szingapúr	1
Irán	3	Szíria	5
Írország	4	Szlovákia	11
Izland	2	Szlovénia	5
Izrael	10	Tádzsikisztán	1
Japán	55	Törökország	11
Jordánia	1	Tunézia	2
Kanada	10	Türkmenisztán	1
Kazahsztán	1	Új-Zéland	1
Kína	3	Ukrajna	3
Kolumbia	3	USA	75
Koreai Köztársaság	2	Üzbegisztán	1
		Vatikán	3

2003	20
5 419	3
1 859	2

Folyóirat-vásárlás és csere aránya 2005-ben (kötet)

	1999	2000	2001	2002	2003
Vétel	791	898	872	866	1 146
Csere	2 489	2 352	2 255	2 265	2 234

10 000